

Esoterní úvahy o karmických souvislostech

Druhá přednáška

Rudolf Steiner

Různé oblasti okolí lidského světa • Minerální svět jako nutný doplněk k lidské svobodě • Jako dýchající bytost je člověk závislý na rostlinné říši, na éterných silách ovlivňujících růst, které souvisejí s lidským osudem a budují jeho karmu svými vztahy s bytostmi třetí hierarchie • Spokojenost a nespokojenost je karmou našeho vnitřního stavu; sympatie a antipatie souvisejí se zvířecí atmosférou • Síly utvářející zvíře působí na astrální tělo, jehož sympatie a antipatie náleží k našemu osudu; ten si přinášíme z duchovního světa, v němž žijí bytosti druhé hierarchie • Vnitřní nutnost v řetězení událostí je ovlivňována mocí první hierarchie, žije v naší organizaci Já a přenáší se z předchozí do následující inkarnace • Morální význam vyrovnání zážitků v karmě se musí stát vnější událostí ve světě

Pokročíme-li od úvah, které měly být přípravou pro výklady o lidském osudu, o karmě, a postoupíme-li od abstraktního způsobu myšlení k životu, pak právě tímto postupem dospějeme k tomu, že si v duši nejprve představíme různé oblasti života, do nichž je člověk začleněn, a poté z těchto součástí lidského života získáme podklad pro charakteristiku karmy, lidského osudu.

Člověk náleží celému vesmíru v mnohem obsáhlejší smyslu, než se obvykle myslí. Právě člověk je článkem kosmu a bez kosmu vlastně není ničím. Často jsem používal srovnání s určitou částí lidského těla, např. s prstem, který je prstem, pokud je na lidském organismu. V okamžiku, kdy je od organismu oddělený, již není prstem, i když zevně je to fyzicky tentýž prst.

Tak člověk vlastně není člověkem, je-li vysunutý z všeobecného bytí kosmu. Člověk náleží ke všeobecnému bytí kosmu a bez něho nemůže být vlastně považován za člověka, nemůže být chápán jako člověk.

Jak jsme včera viděli, okolí člověka se dělí do různých oblastí. Zprvu se setkáváme s neživou oblastí světa, kterou v běžné řeči nazýváme minerální oblastí. Této minerální oblasti se jako něčemu neživému stáváme podobni teprve tehdy, když po přechodu branou smrti odložíme své fyzické tělo. Svou vlastní bytostí se ovšem této oblasti neživého světa nerostů nikdy nepodobáme. Neživému světu nerostů se stává podobnou pouze odložená fyzická forma.

Na jedné straně tak stojí to, co člověk zanechává jako fyzickou mrtvolu v říši neživého prvku a na druhé straně to, co je rozsáhlou nerostnou říší přírody a kosmu, projevující se v nekrystalizované formě nebo v podobě krystalů. Pokud žijeme na Zemi, jsme jako lidé vlastně docela nepodobní tomuto minerálnímu světu, na což jsem upozornil již včera. Jsme-li jako mrtvola předání nerostnému světu, v naší formě nastane ihned rozklad. Rozptylujeme se v nerostném světě, což znamená, že to, co zachovává naši formu pohromadě, nemá s minerálním světem nic společného. Již z toho vyplývá, že na člověka, jak žije ve fyzickém světě, nemohou vlastně působit vlivy z minerální říše jako takové.

Nejdůležitější, nejobsáhlejší vlivy, které na člověka působí z minerálního světa, přicházejí oklikou skrze smysly. Vidíme nerostný svět, slyšíme nerostný svět, vnímáme jeho teplo, zkrátka minerální svět vnímáme svými smysly. Ostatní naše vztahy k minerálnímu světu jsou mimořádně

nepatrné. Pomyslete jen, jak málo ze samotného minerálního světa vstupuje s námi do spojení v pozemském životě. Sůl, kterou si přidáváme do pokrmů, je sice minerální, podobně jako je minerální i něco z toho, co přijímáme s potravinami v podobě přísad, ale největší část potravin, které člověk přijímá, pochází z rostlinné nebo zvířecí říše.

To, co člověk přijímá z minerální říše, má docela zvláštní vztah k tomu, co člověk přijímá skrze své smysly pouze jako duševní dojmy, jako smyslové vnímání nerostné říše. Je zapotřebí, abyste přitom dávali opravdu pozor na jednu věc, která je důležitá. Také jsem na ni často poukazoval. Mozek člověka váží průměrně 1500 g. Je to dosti značná váha. A kdyby mozek tlačil tak silně jak je těžký, svojí vahou by docela rozmačkal buňky, na které tímto tlakem působí. Tento tlak však není tak silný, protože podléhá zákonu, jenž praví, že ponoříme-li nějaké těleso do tekutiny, ztrácí na své váze. Můžeme to vyzkoušet tím, že nejprve nějaké těleso zvážíme a pak je ponoříme do vody, zvážíme a ihned zjistíme, že těleso ztratilo na váze. Je o tolik lehčí, kolik činí váha tekutiny, kterou těleso vytlačilo. Když je tedy tekutinou voda, těleso ponořené do vody bude o tolik lehčí, kolik činí váha vytlačené vody. To je tzv. Archimedův zákon. *Archimedes* ho objevil v lázni, když si ponořil končetinu a pak ji zase vytáhl. Tehdy zvolal: Nalezl jsem to! Heuréka!

Je to mimořádně důležitá věc, jenže někdy se na důležité věci zapomíná. Kdyby inženýrské umění na tento Archimedův princip nezapomnělo, pravděpodobně by se nepříhodilo jedno z největších živelných neštěstí poslední doby v Itálii. To jsou věci, ke kterým dochází také ve vnějším životě a nejsou z nadpřirozeného poznání.

Mozek je tedy zcela ponořený v mozkomíšním moku. Již dnes se občas objevuje poznání, že člověk, má-li pevné tělo, je v podstatě rybou, protože z devadesáti procent je vodní masou, v níž plavou pevné součásti jako ryba ve vodě.

Tedy mozek spočívající v mozkomíšním moku je o tolik lehčí, že váží jen 200 g, a těmito 200 g pak tlačí na svou podložku. Nyní si pomyslete, jak velkou máme snahu osvobodit se od zemské tíže, když v tak důležitém orgánu, jakým je mozek, máme tuto tendenci. Nemyslíme totiž orgánem, který by podléhal zemské tíži, ale myslíme v protikladu k zemské tíži. Zemská tíže se tomuto orgánu především odnímá.

Uvážíte-li nesmírně dalekosáhlý význam dojmů, které přijímáte svými smysly a s nimiž se spojíte podle své libovůle, a porovnáte-li je s nepatrnými vlivy, které přicházejí od soli a podobných látek, přijímaných jako potrava nebo jako přísada k potravinám, dojdete k názoru, že to, co z minerální říše má na člověka bezprostřední vliv, se má jako dvacet gramů k tisíci pěti stům gramům. Tudíž velice převažuje to, co přijímáme jako prosté smyslové dojmy, a nejsme tak závislí na podráždění, neboť to se nás nedotýká. To, co v nás skutečně podléhá zemské tíži, jsou ponejvíce nerostné přísady k našim pokrmům, které nás vnitřně konzervují, neboť sůl má zároveň konzervující, udržující, osvěžující sílu. Člověk je tedy na okolním minerálním světě velmi nezávislý. Z minerálního světa přijímá do sebe jenom to, co nepůsobí na jeho bytost bezprostředním vlivem. V minerálním světě se pohybuje volně a nezávisle.

Moji milí přátelé, kdyby zde nebyla tato svoboda a nezávislost pohybu v minerálním světě, vůbec by nemohlo existovat to, co nazýváme lidskou svobodou. Minerální svět je zde vlastně jako nutný protějšek lidské svobody - to je velmi významné zjištění. Kdyby nebyl minerální svět, nebyli bychom totiž svobodnými lidmi. Neboť v okamžiku, kdy vystoupíme do rostlinného světa, již nejsme na rostlinném světě nezávislí. To se jen tak zdá, jako bychom pohlíželi na rostlinný svět, podobně jako pohlížíme na krystaly, na širokou minerální říši. Tak tomu však není.

Zde všude se rozkládá rostlinný svět, do něhož jsme my lidé zrozeni jako bytosti dýchající, jako bytosti živoucí, v nichž dochází k určité výměně látek. A tato skutečnost je mnohem

závislejší na okolí nežli naše oči, naše uši, nežli všechno to, co může zprostředkovat smyslové dojmy. Rozsáhlý svět rostlin žije v éteru, který svou silou ze všech stran vniká do Země. A vlivu tohoto éteru podléhá také člověk.

Éterné síly, které se v nás uplatňují, které v nás žijí, když se narodíme a vyrůstáme, jsou tytéž síly, které dávají růst rostlinám. Neseme éterné tělo, ale fyzické tělo, jež v sobě chová naše oči, uši, nemá nic společného s ostatním fyzickým světem, dokud se v tomto fyzickém světě nerozpadne jako mrtvola.

Jiné je to však s naším éterným tělem, kterým jsme spřízněni s rostlinným světem. Jen si představte: Když rosteme, vytváří se v nás něco, co v jistém smyslu opravdu hluboce souvisí s naším osudem. Můžeme vyrůst a - použijí-li groteskní, radikální příklad - zůstat malí a tlustí, nebo se stát vysokými a hubenými, během růstu můžeme přijmout tu nebo onu formu nosu. Zkrátka již způsob, jak rosteme, má určitý vliv na náš zevnějšek, což zase souvisí s naším osudem, ale zprvu jen volnějším způsobem. Vzrůst se však nevyjadřuje pouze v těchto všeobecných skutečnostech. Kdyby byly nástroje, které lidé používají ke zkoumání, dostatečně jemné, shledali bychom, že každý člověk má vlastně jiné složení jater, sleziny a jiné složení mozku. Játra prostě nejsou jednoduše játra, ale u každého člověka jsou trochu jiná, ovšem v jemných odstínech. To vše souvisí se stejnými silami, které dávají růst také rostlinám. Vždy musíme hledět na rostlinnou pokrývku Země a díváme-li se na ni, musíme si uvědomit, že to, co z éterných dálek dává růst rostlinám, působí také v nás, i v nás tvoří původní lidské založení, které má mnoho co činit s naším osudem. S naším osudem tedy hluboce souvisí také to, máme-li ta či ona játra, nebo určité složení plic nebo mozku z éterného světa.

Ze všech těchto věcí člověk ovšem vidí jen vnější stránku. Pohlédneme-li na minerální svět, vidíme v něm přibližně to, co je také uvnitř. Proto si lidé dnes tento minerální svět ve své vědě tak oblíbili (můžeme-li dnes vůbec mluvit o nějaké zálibě ve vědě); obsahuje totiž všechno, co lidé chtějí nalézt.

U sil udržujících rostlinný svět tomu tak již není. V okamžiku, kdy dospějeme k imaginativnímu poznání, okamžitě vidíme, že zatímco nerosty jsou v minerální říši uzavřeny celkem, síly udržující rostlinnou říši se obyčejnému vědomí vůbec neprojevují. Do této říše musíme vniknout hlouběji.

Položíme-li si otázku, co vlastně působí v rostlinném světě, co působí tak, že z éterných dálek sem mohou pronikat síly, které nechávají rostliny vyklíčit a vypučet ze země, ale také v nás způsobují vzrůst a ovlivňují jemnější složení celého našeho těla, co zde tedy působí - přicházíme k bytostem třetí duchovní hierarchie: Andělům, Archandělům a Archai. Bez nich by nemohl existovat příliv a odliv éterných sil, který je příčinou růstu rostliny a působí také v nás tím, že v sobě neseme stejné síly, které způsobují rostlinný růst, ale zprvu jsou tím neviditelným. Chceme-li přistoupit k rostlinnému světu a jeho silám, nemůžeme se zastavit pouze u viditelné stránky. Musíme si uvědomit, že k bytostem Andělů, Archandělů a Archai navazujeme vztahy v beztělesném stavu mezi smrtí a novým zrozením. A podle toho, jaké vztahy k těmto bytostem třetí hierarchie vyvíjíme, se utváří naše vnitřní karma, řekl bych bytostná karma, ta karma, která závisí na tom, jaké složení dalo naše éterné tělo našim štávám, jak nám dovolí být malými nebo velkými vzrůstem a podobně.

Tuto moc mají pouze bytosti třetí hierarchie. To, že rostliny mohou růst, ovšem nezávisí pouze na jejich moci. V tomto ohledu jsou bytosti třetí hierarchie ve službách vyšších hierarchií. Příliv a odliv rostlinných sil růstu ve vesmírném éteru je sice zpočátku uskutečňován bytostmi třetí hierarchie, ale pokud jde o to, tyto bytosti třetí hierarchie stojí ve službě vyšším bytostem. To, co prožíváme, než z duchovního světa sestoupíme do svého fyzického těla, co souvisí s naším jemnějším složením, se vším tím, co jsem právě popsal, je ovlivněno tím, do jaké míry se s těmito bytostmi třetí hierarchie vědomě setkáváme. A podle toho, jak jsme se k tomu připravili ve svém předešlém pozemském životě a podle návodu, jak utvářet své éterné tělo z dálek vesmírného

éteru (který od nich obdržíme), se toto všechno děje v poslední době před naším sestoupením z nadfyzického bytí do bytí fyzického.

Náš zrak musí nejprve pohlédnout na to, co v našem osudu, v naší karmě působí z našeho vnitřního uzpůsobení. Pro tuto část karmy můžeme použít výraz zdraví, spokojenost nebo nespokojenost člověka v životě. Příjemný pocit spokojenosti nebo celkový pocit nespokojenosti v životě souvisí s tím, jaká je jeho vnitřní kvalita vlivem našeho éterného těla.

To druhé, co žije v naší karmě, je závislé na tom, že Zemi obývá nejen říše rostlinná, ale také říše zvířecí. Představte si, *tělo* moji milí přátelé, že v různých krajinách na Zemi žijí různá zvířata. Zvířecí atmosféra různých krajin naší Země je takřkajíc různá a zajisté budete se mnou souhlasit, že v atmosféře, kde žijí zvířata, žije také člověk. Zní to groteskně, protože lidé dnes nejsou zvyklí přihlížet k těmto věcem. Jsou přece např. krajiny, kde žije slon. Krajiny, kde žije slon, jsou právě tam, kde vesmír působí dolů na Zemi tak, aby v nich mohl vzniknout život slona. Nesmíme si myslet, že na kousku Země, kde žije slon, a tedy sem z dalekého vesmíru působí síly, které vytvářejí podobu slona, tyto síly nejsou, když právě na tomto místě je také člověk. Jsou zde přirozeně také přítomné. A tak to je s celou zvířecostí. Stejně jako jsou zde, kde žijeme, přítomné éterné síly z éterných dálek, jež vytvářejí rostlinstvo, rovněž v místech, kde podle povahy půdy může svůj život trávit slon, žije i člověk - žije tedy mezi silami, které vytvářejí slona, a nezadrží je zdi ze dřeva ani z betonu. Podobně jako jsou zde v Dornachu síly, které vytvářejí v pohoří Jury určité rostliny, tak lidé žijí také v silách tvořících slony. Umím si představit, že také v lidských duších žije mnohé z malých a velkých zvířat, jež obývají Zemi, a ta vás upozorňují, že v téže atmosféře žije také člověk!

To vše ovšem na člověka skutečně působí. Přirozeně to působí jinak na člověka a jinak na zvíře, protože člověk má ještě jiné kvality než zvíře, má ještě jiné bytostné články. Na člověka to musí působit jinak, protože kdyby tomu tak nebylo, v atmosféře slonů by také člověk musel být slonem. Tím se samozřejmě nestane. Kromě toho, že člověk žije v určité atmosféře, se z toho, co na něho působí, neustále pozvedá.

Na tomto prvku, ve kterém člověk žije, je závislé vše, co je v jeho astrálním těle. Můžeme-li mluvit o tom, že jeho celkový pocit spokojenosti nebo nespokojenosti závisí na rostlinstvu Země, potom můžeme říci, že sympatie a antipatie, které vyvíjíme jako pozemští lidé během pozemského bytí a které si přineseme z předzemského bytí, jsou závislé na tom, co takřkajíc tvoří zvířecí atmosféru Země.

Slon má chobot a tlusté sloupovité nohy, jelen má paroží a tak dále; v těchto podobách tedy žijí síly, které vytvářejí zvíře. Tyto síly se v člověku projevují účinky v jeho astrálním těle. V tomto vlivu na jeho astrální tělo působí sympatie a antipatie, které si jednotlivá lidská individualita přináší s sebou z duchovního světa.

Moji milí přátelé, dávejte si dobrý pozor na tyto sympatie a antipatie. Všimněte si, jak sympatie a antipatie silně ovládají celý náš život. Zajisté, jsme právem jako lidé v jistém ohledu vychováni k tomu, abychom se nad příliš silné sympatie a antipatie povznesli. Tyto sympatie a antipatie jsou však přece jen zde. Svůj život přece nejdříve prožíváme v sympatiích a antipatiích. Jeden má sympatie k tomu, jiný k onomu. Jeden má sympatie k sochařství, jiný k hudbě, jeden má sympatie vůči světlovlasým, jiný vůči tmavovlasým lidem. To jsou silné, základní sympatie. Jestliže je celý náš život prostoupený sympatiemi a antipatiemi, tak vlastně žijeme v závislosti na tom, co vytváří rozmanitost zvířecích podob.

Zeptejte se, moji milí přátelé: Co je skryto v nás lidech a co v našem vlastním nitru odpovídá rozmanitým zvířecím podobám, které spatřujeme ve vnějším světě? Podoby těchto zvířat jsou nesčetné a nesčetné jsou také útvary našich sympatií a antipatií. Podoby těchto zvířat jsou

stonásobné, tisícinásobné! A stonásobné, tisícinásobné jsou také podoby našich sympatií a antipatií, většina z nich jen zůstává v nevědomém nebo podvědomém stavu. To je další, třetí svět.

První svět byl světem, kde vlastně necítíme žádnou závislost; je to svět minerální. Druhý svět je ten, v němž žijí Andělé, Archandělé a Archai, a který dává ze sebe vyrašit rostlinný svět. Tento svět nám dává naši vnitřní kvalitu a působí, že do života vnášíme celkový pocit uspokojení nebo nespokojenosti, kdy se cítíme ze sebe k smrti nešťastni, nebo se cítíme sami se sebou šťastni. Z tohoto světa přichází to, co náš osud vyjadřuje naším vnitřním uspořádáním, naším celým éterným lidským založením.

Nyní přicházíme k tomu, co dále hluboce podmiňuje náš osud, přicházíme ke svým sympatiím a antipatiím, které nám nakonec přinášejí to, co náleží k našemu osudu v mnohem širším rozsahu než pouhé síly růstu.

Některého člověka sympatie a antipatie vedou do širokých dálav. Žije tady i tam, protože ho tam zavedly jeho sympatie; v těchto širokých dálavách se pak vyvíjejí jednotlivosti jeho osudu. S naším lidským osudem jsou sympatie a antipatie hluboce svázány. Žijí ve světě, kde již žije nikoli třetí, nýbrž druhá duchovní hierarchie: Exusiai, Dynameis a Kyriotetes. Všechno to, co je pozemským obrazem vznešených výtvorů těchto vysokých, nádherných bytostí druhé hierarchie, žije v živočišné říši. Když se v době mezi smrtí a novým narozením stýkáme s těmito bytostmi, vštěpují nám vrozené sympatie a antipatie, které si potom z duchovního světa přinášíme do fyzického světa.

Pochopíme-li tyto souvislosti, pak nám takové obvyklé pojmy jako dědičnost připadají skutečně dětinskými. Neboť abych nesl v sobě nějaký zděděný znak od své matky nebo od otce, musím si nejdříve k tomuto znaku vyvinout sympatie nebo antipatie. Nezáleží tedy na tom, že jsem tyto vlastnosti skrze nějakou neživou přírodní kauzalitu prostě zdědil, ale záleží na tom, zda jsem měl sympatie vůči těmto vlastnostem.

O důvodech, proč jsem měl právě takové sympatie k těmto vlastnostem, si v následujících hodinách ještě promluvíme. Mluvit o dědičnosti tím způsobem, kterým se dnes o ní hovoří ve vědě, jež se má za zvláště chytrou, je ovšem skutečně naivní a dětinské. Dnes se dokonce tvrdí, že se specificky dědí také duchovně-duševní vlastnosti. Genialita se prý dědí po předcích, a tak když se ve světě objeví nějaký génius, hned se u předků pátrá po detailech, které snad měly vytvořit tohoto geniálního člověka. Tento zvláštní způsob získávání důkazů by měl smysl, kdyby současný génius mohl pomocí dědičnosti zase vytvořit génia.

Kdybychom tu hledali důkaz - i Goethe měl syna a jiní významní lidé měli také syny - , přišli bychom na zvláštní věci. To by tedy byl opravdu důkaz! Ale to, že je zde génius a určité vlastnosti tohoto génia se najdou u jeho předků, nedokazuje nic jiného, než to, že když spadnu do vody, jsem mokrá. S vodou, která ze mě dolů stéká, mám ovšem ve své podstatě sotva něco společného. Přirozeně, když se narodím do dědičného proudu s dotýčnými vlastnostmi, nesu tyto vlastnosti s sebou, podobně jako mám na sobě vodu, když spadnu do vody a pak z ní mokrá vyjdu ven. Představy, které máme v této souvislosti, jsou skutečně groteskně dětinské. Tyto sympatie a antipatie vystupují již v předzemském bytí člověka a dávají mu jeho nejniternější strukturu, s kterou potom vstupuje do pozemského bytí a s nimi si na základě předzemského bytí buduje svůj osud.

Snadno si můžeme představit, že v dřívějším pozemském životě jsme žili pospolu s určitým člověkem a v našem spolužití se všelicos odehrálo, což pokračuje v životě mezi smrtí a novým narozením. Pod vlivem sil vyšších hierarchií se v živoucích myšlenkách a v živoucích kosmických podnětech utváří to, co má podle výsledků dřívějšího života na Zemi přejít do následujícího pozemského života, aby to pak člověk dále prožíval.

Vytváření podnětů sympatie a antipatie, které si neseme do života, se v životě mezi smrtí a novým narozením tvoří pod vlivem Exusiai, Dynameis a Kyriotetes. Prostřednictvím těchto sympatií a antipatií pak v životě nacházíme lidi, s nimiž máme dále žít podle podmínek, vytvořených za dřívějších pozemských životů. To se vytváří na základě naší vnitřní lidské struktury.

Při tomto vytváření sympatií a antipatií přirozené dochází k různým pochybením a omylům, které se však během osudu v mnoha životech na Zemi vyrovnávají. Zde tedy máme druhou součást našeho osudu, druhou součást karmy - sympatie a antipatie.

Můžeme říci, že první součástí karmy je, zda se člověk cítí či necítí být uspokojen svým životem, zda má vnitřní pocit spokojenosti nebo nespokojenosti.

Druhou součástí karmy jsou sympatie a antipatie. Tím, že v lidském osudu dospějeme k sympatiím a antipatiím, vstoupili jsme do sféry, v níž spočívají síly pro vytvoření zvířecí říše.

Nyní stoupáme vzhůru do vlastní lidské říše. Nežijeme pouze se světem rostlin a světem zvířat, ale žijeme spolu s ostatními lidmi, a to zcela rozhodujícím způsobem, pokud jde o náš osud. Je to jiné soužití než soužití s rostlinstvem nebo se zvířaty. Právě toto soužití vytváří podstatu našeho osudu. Pouze na lidstvo působí impulzy, které způsobují, že Země je obydlena lidmi. Vzniká tedy otázka: Jaké jsou impulzy působící jen na lidstvo?

Zde můžeme nechat mluvit čistě vnější pozorování, které jsem již často uváděl.

Z druhé strany je náš život skutečně veden s mnohem větší moudrostí, než bychom ho mohli vést ze stránky tohoto světa. V pozdějším životě mnohdy potkáváme člověka, který je pro náš život mimořádně důležitý. Když přemýšlíme nazpět do minulosti, jak jsme doposud žili do toho okamžiku, než jsme se s tímto člověkem setkali, připadá nám (řekl jsem to již častokrát), že *celý náš život je jakoby cestou k setkání s tímto člověkem*. Je to tak, jako by každý náš krok byl přípravou k tomu, abychom ve správném okamžiku našli právě tohoto člověka.

Je zapotřebí zamyslet se nad touto skutečností. Představte si, co to znamená, že jsme při plném vědomí a v určitém věku života našli určitého člověka a od té doby s ním máme společné životní zážitky, společně s ním pracujeme a působíme. Jen si představte, co to znamená. Představte si, že jsme si plně vědomi toho, co znamená impuls, který nás vedl k tomuto setkání. Zamyslíme-li se nad tím, jak to, že jsme dospěli k nalezení tohoto člověka, snad nás napadne: Bylo nutné, abychom nejdříve prožili událost, která souvisí s mnoha dalšími lidmi, neboť jinak by se přece vůbec nenaskytla možnost najít tohoto člověka. Měla-li tato událost nastat, bylo nutné, abychom prožili opět něco jiného. Dostáváme se do komplikovaných souvislostí, které všechny musely nastat a s nimiž jsme museli vejít do styku, měl-li nás potkat určitý rozhodující zážitek.

Potom nám snad také vyvstane následující úvaha. Kdyby někomu, nechci říci v jednom roku, ale řekněme, ve čtrnácti letech byla dána úloha rozřešit problém, jak má ve svém

padesátém roce zařídít rozhodující setkání s některým člověkem, když si představíme, že bychom to měli vědomě řešit jako početní příklad - viděli bychom, co všechno by to vyžadovalo!

Vezmeme-li v úvahu takové věci, pak ve vztahu k tomu, co se s námi děje ve světě a projevuje se jako nekonečné chytré a moudré, zjišťujeme, že my lidé jsme ve svém vědomí strašně hloupí. Právě když něco takového pozorujeme, jsme upozorňováni na to, jak nesmírně spletité a významné události působí v našem osudu, v naší karmě. To vše se odehrává v lidské říši.

Nyní vás prosím, abyste uvážili, že to, co se zde s námi děje, spočívá v nevědomí. Opravdu se to uskutečňuje v nevědomí až do okamžiku, kdy k nám přistoupí ona rozhodující událost. Všechno se to odehrává, jako by to podléhalo přírodním zákonům. Odkud by však přírodní zákony měly moc něco takového ovlivnit? To, co se odehrává v této oblasti, může třeba odporovat veškerým přírodním zákonitostem i všemu tomu, co vytváříme sami podle přírodních zákonů. Také na to

jsem opakovaně poukazoval. Vnější, povrchní okolnosti lidského života mohou být dokonce zachyceny do vypočítatelných zákonů.

VeźmĚte například ťivotnĚ pojiťtĚnĚ. ŤivotnĚ pojiťtĚnĚ se mťže ťpĚťnĚ uplatňovat jen proto, ťe se pravdĚpodobnĚ dĚlka ťivota, řeknĚme 191etĚho, 25letĚho ĥlovĚka dĚ jaksĚ vypoĥtĚ- tat. Ĥce-li si nĚkdo pojiťtit svťj ťivot, pojiťtka se mu vystavĚ podle toho, jakĚ je pravdĚpodobnĚ dĚlka jeho ťivota. ĤlovĚk například devatenĚcĚletĚ bude ťĚt tak a tak dlouho. Lze to odhadnout. Ale pťedstavte si, ťe ta doba ubĚhne: Nebudete se tĚm pťece ĥĚtit povinni zemťĚt! Podle pravdĚpodobnĚ dĚlky ťivota by ti dva lidĚ jĚ dĚvno zemťĚli, ale oni se teprve potĚ navzĚjem setkajĚ zpťůsobem, kterĚ jsem naznaĥil.

To vťechno se stane mimo to, co pro lidskĚ ťivot vypoĥtĚme z vnĚjťťch pťĚrodnĚch skuteĥnostĚ, a pťesto se to stane s takovou vnitťnĚ nutnostĚ, se kterou nastĚvĚ urĥitĚ pťĚrodnĚ udĚlost. Mťžeme řĚci, ťe se stejnou nutnostĚ, s nĚj nastĚvĚ nĚjakĚ pťĚrodnĚ udĚlost, zemĚtťesenĚ, vťbuch sopky ĥi cokoliv jinĚho, malĚ nebo velkĚ pťĚrodnĚ jev, se v pozemskĚm ťivotĚ setkĚvajĚ dva lidĚ podle pravidel ťivota, kterĚ jsem naznaĥil.

VidĚme, ťe zde ve fyzickĚ řĚťi se opravdu zvedĚ novĚ řĚťe, ve kterĚ ťijeme, a to nejen v pocitu spokojenosti, nejen v libosti nebo nelibosti a v sympatĚch a antipatĚch, ale v nĚj ťijeme ve svťch udĚlostech a zĚžitĥch. Jsme zcela pohrouťeni do řĚťe udĚlostĚ a zĚžitkť, kterĚ osudovĚ urĥujĚ nĚť ťivot.

1. *Archai, ArchandĚlĚ, AndĚlĚ* *souĥĚst karmy*

- *celkovĚ pocit spokojenosti, libosti a nelibosti*

2. *Dynameis, Exusiai, Kyriotetes*

souĥĚst karmy

- *sympatie a antipatie*

3. *SerafovĚ, CherubovĚ, TrťnovĚ*

souĥĚst karmy

- *udĚlosti a zĚžitky*

V tĚto poslední řĚťi pťsobĚ bytosti první hierarchie, SerafovĚ, CherubovĚ a TrťnovĚ. Mimo toho, co zde pťsobĚ, mimo kaťdĚho lidskĚho kroku, kaťdĚho hnutĚ mysli, vťechno to, co je v nĚť, je vedeno do svĚta tak, aby vznikaly osudy lidĚ. K tomu patťĚ vĚtťť moc, neťli je ta, kterĚ pťsobĚ v rostlinnĚ řĚťi, neťli je moc, kterou mĚ hierarchie AndĚlť, ArchandĚlť a Archai, i moc, kterou mĚ hierarchie Exusiai, Kyriotetes a Dynameis. K tomu nĚleťĚ moc, kterĚ pťĚsluťĚ první hierarchii, Serafťm, Cherubťm a Trťnťm - nejvzneťenĚjťťm bytostem. Nuťe to, co se zde uplatňuje, pťsobĚ v naťem vlastnĚm jĚ, v organizaci naťeho jĚ a pťenĚťĚ se do pozemskĚho ťivota z pťedchĚzejĚchĚho pozemskĚho ťivota.

A nynĚ si pťedstavte, ťe ťijete v pozemskĚm ťivotĚ a ĥĚnĚte to ĥi ono, tťeba z instinktť, vĚťnĚ, pudť nebo rozumnĚch ĥi hloupĚch myťlenek; to vťechno zde skuteĥnĚ existuje v podobĚ impulzť. To co v ťivotĚ ĥĚnĚte na zĚkladĚ pudť, vede k obťťastnĚnĚ ĥi ke ťkodĚ jinĚho ĥlovĚka. ProchĚzĚte-li

potom životem mezi smrtí a novým zrozením, máte silné vědomí: Když jsem určitému člověku způsobil škodu, jsem nedokonalějším, nežli kdybych mu tuto škodu nezpůsobil. Způsobenou škodu tedy musím vyrovnat. Povstává ve vás úsilí a puzení k vyrovnání této škody. Jestliže jste pro některého člověka udělali něco prospěšného, pak vidíte to, co bylo k prospěchu toho člověka, takže si řeknete: To musí být základem všeobecného prospěchu světa a vést k dalším důsledkům ve světě.

To všechno se ve vás může vnitřně rozvíjet. Z toho všeho může plynout celkový pocit libosti nebo nelibosti podle toho, jak si v době mezi smrtí a novým narozením vytváříte vnitřní bytost svého těla. Vystavíte-li své astrální tělo s pomocí bytostí Exusiai, Dynameis a Kyriotetes, může vás to odpovídajícím způsobem vést k sympatiím a antipatiím.

To všechno vám však ještě nedává moc k tomu, abyste to, co v předešlém životě bylo pouze lidským činem, přeměnili na děj kosmický. Určitému člověku jste poskytli pomoc nebo jste mu uškodili, což musí mít za následek, že se s tímto člověkem setkáte v příštím životě a v tomto setkání najdete podnět k vyrovnání. To, co má pouze morální význam, se musí stát vnější skutečností, událostí vnějšího světa.

K tomu, aby se to stalo, je zapotřebí bytostí, které přeměňují morální činy v činy kosmické. To jsou bytosti první hierarchie - Serafové, Cherubové a Trúnové - , které proměňují to, co od nás vychází v jednom pozemském životě, na zážitky v našem příštím pozemském životě. Působí v tom, co je v lidském životě událostí a zážitkem.

Zde máme tři základní principy karmy:

- to, co je naše vnitřní uspořádání, naše vnitřní lidské bytí, které podléhá třetí hierarchii,
- naše sympatie a antipatie, které jsou již v jistém vztahu s naším okolním světem, což je záležitostí druhé hierarchie, - to, s čím se setkáváme ve svém vnějším životě a co je záležitostí první, nejvznešenější hierarchie lidem nadřazených bytostí.

Tak nahlížíme do souvislosti člověka se světem a dostáváme se k významné otázce: Jak se z těchto tří principů u člověka vyvine všechno to, co pak tvoří jednotlivosti jeho osudu?

Člověk se na určitém místě Země narodí do určitého národa a do určitého rodičovského domu, narodí se do souvislosti určitých skutečností. Vše, k čemu dochází po narození do rodičovského domu na základě toho, že člověk je odevzdán vychovateli, že se narodí do určitého národa a při svém narození je přenesen na určité místo na Zemi, vše, co tak osudově zasahuje do lidského života navzdory veškeré lidské svobodě, to vše je nakonec nějakým způsobem závislé na těchto třech principech, které vytvářejí lidský osud.

Všechny jednotlivé otázky se nám odpovídajícím způsobem odhalí, přihlížíme-li správným způsobem k tomuto základu. Zeptáme-li se, proč 25letý člověk onemocněl pravými neštovicemi, aby snad prošel krajním ohrožením života, zeptáme-li se, jak může do jeho života zasáhnout nějaká nemoc nebo jiná událost, jak do jeho života může zasáhnout podpora té či oné osobnosti, podpora tím nebo oním národem, podpora skrze tu či onu vnější událost - všude nutně dospějeme k tomu, co trojím způsobem skládá osud člověka a včleňuje ho do řádu vesmírných hierarchií.

Svobodně se člověk pohybuje jenom v říši minerálního světa. Tam je oblast jeho svobody. Jestliže tomu člověk věnuje pozornost, učí se také správným způsobem formulovat otázku svobody. Ve spise „Filosofie svobody“ je zdůrazněno, abychom se netázali po svobodě vůle. Je nesmysl ptát se na svobodu vůle, neboť vůle spočívá hluboko dole, v nevědomí. Mluvit lze pouze o svobodě myšlenek, což jsem ve své „Filosofii svobody“ řádně rozlišoval. Tyto svobodné myšlenky

pak musí podněcovat vůli; pak je člověk svobodný. Svými myšlenkami člověk žije právě v minerálním světě, zatímco v ostatních částech své bytosti, s nimiž žije v rostlinném, ve zvířecím a v čistě lidském světě, podléhá osudu.

O svobodě můžeme říci, že člověk sestupuje z říší ovládaných vyššími hierarchiemi, vstupuje do oblasti, kterou vyšší hierarchie v určitém smyslu opustily, a vstupuje do minerální říše, aby se sám stal svobodným. Minerální říše je ovšem říší, které se člověk podobá svou mrtvolou, již odkládá po přechodu branou smrti. Ve svém pozemském životě je člověk vlastně nezávislý na říši, která může napomáhat jen jeho rozkladu. Není divu, že je v této říši svobodný, neboť tato říše na něm nemá jiný podíl, než ho zničit, když ho dostane. Této říši člověk vůbec nenáleží. Musí nejprve zemřít, aby se jako mrtvola dostal do říše, ve které je svobodný i svým přírodním zjevem. Tak věci navzájem souvisejí.

Jsme stále starší a starší. Jestliže nenastanou jiné nahodilé dálosti, které také poznáme na základě karmy, člověk zemře starý, stane se jako mrtvola podobným nerostné říši. Když stárneme, přecházíme do sféry neživého, kde pak necháváme svoji mrtvolu, která přirozeně již není člověkem. Pohlédněme na nerostnou říši - tato již není božstvím. Stejně jako mrtvola již není člověkem, ani nerostná říše již není božstvím. Čím tedy je? Božství je v říši rostlinné, živočišné a lidské. Tady jsme našli ve třech hierarchiích. V minerální říši je tak málo, jako je lidská mrtvola člověkem. Nerostná říše je mrtvolou božství.

V průběhu dalších výkladů se ovšem setkáme s pozoruhodnou skutečností, na kterou chci dnes jenom poukázat. Člověk stárne, aby se stal mrtvolou, ale bohové mládnou, aby se stali mrtvolou. Bohové totiž kráčí jinou cestou, než kterou po smrti kráčíme my. Minerální říše je proto nejmladší říší, ale přesto je tou říší, kterou bohové ze sebe vyloučili. Poněvadž ji bohové ze sebe vyloučili, člověk v ní může žít jako v říši své svobody. Tak tyto skutečnosti spolu navzájem souvisejí.

Člověk se stále více učí zdomácnovat se na Zemi tím, že se učí své dojmy, city, myšlenky a podněty vůle uvádět do správného vztahu ke světu. Jenom tak uvidí, jak ho osud staví do světa a do vztahu k ostatním lidem.

17. února 1924